

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Negyvenéves a Múzeum-köruti régi műegyetemi óra*

Forrás: *Pesti Hírlap*

Bp
(Hely)

1927. 2. 22.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

681.11

Hely

Idő

"1927"

Személy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesővárosi házinymóda 1927 — 1695

Negyvenéves a Múzeum-köruti régi műegyetemi óra

Nincs az a pesti ember, aki meg ne állna egy percre, ha véletlenül a Múzeum-köruton, a régi műegyetem előtt visz el az utja s össze ne igazítaná óráját az arkádok alatt ketyegő, ideális pontos időmérő műegyetemi órával. Ezt az egyszerű ingaórát mindenki szereti, becsüli s bizonyos tisztelettel néz rá. Mondhatnók, hogy Budapesten ez az óra a rend és kötelességteljesítés szimbóluma, a változó viszonyok közt a legfixebb pont, intézetek, gyárak, üzemek életének öntudatlan ellenőre. Kevesen tudják azonban, hogy ez a becsületes, kitűnő időmérő mióta áll a helyén s hogyan működik. Miután ép idén van negyven éve, hogy a régi műegyetemen ezt az órát felállították, elmentünk a dr. Kövesligethy Radó egyetemi tanár vezetésével a következő felvilágosítást kaptuk:

— A régi műegyetem óráját 1887-ben vagy 88-ban Schuller Alajos műegyetemi tanár, a nagy-hírű fizikus, állította fel. Az óra a bécsi Urbán-cég műhelyéből került ki. Bizonyára még sokan emlékeznek rá, hogy csak a számlapja volt látható, mint a konyhákban szokásos tányéróraké. Mutatói villamos kontaktusra ugrottak és csak az órát és percet mutatták, de már a másodpercet nem.

A háború előtti évben, 1913-ban, ezt az órát felcserélték. Hoser Viktor Apród-utcai órásmester egy precíziós ingaórát állított helyébe. A Hoser-család régi órásnemzetség, melynek egyik őse, János Mihály, már Mária Teréziának udvari órása

volt. Pesten a cég 1820 óta áll, tehát 107 éves. Precíziós csillagászati órával minden tudományos intézetünket Hoser Viktor látja el, így a svábhegyi csillagvizsgáló is nála készítette négy precíziós csillagászati óráját.

A műegyetemi órában semmi boszorkányság nincs, egyszerű precíziós ingaóra ez is, csak alkatrészei nagyon finomak. Tengelyei és horgonyjai zafirokban járnak s ingája Riefler-inga, ami az ingák arisztokráciáját jelenti. A boszorkányság az óra működésének ellenőrzésében van. A régi műegyetem épületének második emeletén, a kozmografiai intézetben ugyanis megvan az alsó órának tökéletes mása, amely minden második másodpercben villamos kontaktust zár s így az alsó óra ingáját a felsőével teljesen „synchron” tartja. Az alsó óra ki van téve a por, fény, villamos- és kocsizörgés hatásának, ennél fogva lehetséges, hogy járása a helyes időtől egy-két másodperccel eltér. Ezt az eltérést a felső óra azonnal kijavítja. Hogyan?

Ha valaki az alsó órát jól megnézi, azt látja, hogy az inga közelében két, huzallal összekötött tekeres, ugynevezett szolenoid, van. Ez az elektromágnes, amely közvetlen összeköttetésben van a felső órával. Az elektromágnes az inga nyelvét a szükséges képest magához rántja, lekötli, majd elereszti. Az inga alatt, négyszögletes tokban álló kis készülék, egy miliampermérő, melynek hivatása mindössze az, hogy ellenőrizze, vajjon a felső óra villamos kontaktusa helyesen működik. Magát az alsó órát soha fel nem nyitják, ahhoz hozzá sem nyulnak. Még felhúzása is kívülről történik. Az óra külső falán ugyanis van egy kis üregdugó, azt kiveszik s a lyukon teszik be az óra kulcsát. Ugyan az alsó, mint a felső óra felhúzása hetenkint egyszer, hétfőn reggel történik. Megemlítendő, hogy az alsó

órának egész háza a bőváltások elvezetése végett vörös rézzel van áthúzva.

Felvethető valaki, hogy hová lesz a pontosság akkor, ha véletlenül az ellenőrző-felső óra jár rosszul. Ennek megelőzésére a kozmografiai intézet buzgó fiatal tudósai két-három hetenként csillagászati megfigyeléseket végeznek, a csillagászati időt Strasser—Rohde-óra segítségével átszámítják középeurópai időre s az így nyert időt összehasonlítják a felső óra idejével. Ha valami jelentéktelen eltérés mutatkoznék, akkor a felső óra súlyán levő apró alumínium-súlyokból párat elvesznek vagy hozzátesznek. Az alsó óra erre azonnal reagál s ismét a pontos időt mutatja.

A kozmografiai intézet adja le a pontos időt az országyűlésnek, az államvasutaknak és a villamos társaságnak, a minisztériumnak, intézeteknek stb. A leadás telefonon történik.

Negyven évi hosszú idő alatt a műegyetemi óra mindössze egyszer állt meg. Három-négy évvel ezelőtt, valószínűleg valami mulató éjszakai társaság az óra üvegfedelet kinyitotta és az órasulyt ellopata. A hü óra ketyegése egyszerre elhallgatott. Az óra akkor négy-öt napig állt, mert az új súly beállítását felhasználták az egész óramű kitisztítására is. Tavaly viszont az történt, hogy a kozmografiai intézet külső villamos vezetékeit beépítették a falba s így a villamos kontaktus az alsó és felső óra közt megszakadt. Ekkor az újságok útján figyelmeztették a közönséget, hogy az óra pár napig nem lesz tökéletesen megbízható. A pontos időtől való eltérése esetleg öt másodperc is lesz. Becsületére válik a jó órának, hogy eltérése nem volt három másodperc sem.